

Вісник

ГОЛОВНОЇ УПРАВИ КАРПАТСЬКОГО СОЮЗУ в З.С.А.

Bulletin - CARPATHIAN ALLIANCE, Inc.

Рік I Ч. I Липень 1970 Нью Йорк, Н.Й.

Зміст:

Від Гол.Управи	: Вступне Слово
Сойм К.України	: Закон Ч. I
Др.В.Шандор	: Карпатська Україна Важлива Частина Української Держави
Др.В.Ореленський	: Представництво Карпатської України в Празі
Проф.А.Штефан	: Українська Армія на Закарпатті
Секретаріат	: З життя Карпатського Союзу
Др.В.Шандор	: З Чужої Преси - Тріянен
Різне	: Деяко з Гумору

ВСТУПНЕ СЛОВО

Дорогі Земляки й Приятелі:

Ювілейні Загальні Збори Карпатського Союзу-з нагоди двадцятиліття оснований Карпатського Союзу, що відбулися в Нью Йорку в лютому б.р. розглянули проблеми нашого організованого та загально-громадського життя. Для поліпшення сучасного стану рішено упорядкування членського списку Карпатського Союзу та створення Референтури для Справ Карпатської України.

Обіжником ч.І, який розсилаємо всім Землякам разом з членськими заявами, Головна Управа приступила до виконання цього рішення. Проситься і цєю дорогою наших Земляків, щоби виповнили членські заяви та вислали секретареві Головної Управи.

Ваша співучасть в праці Союзу є конечна, бо живемо в часах, в яких кожний з нас стоїть в передовій лінії боротьби, в добі, в якій нема "хати з краю". Мабуть ніколи в історії не виправдалась засада, що "хто володіє моментом, володіє вічністю", як саме тепер. І на цей момент ми мусимо бути приготовані. Створенням Референтури для Справ Карпатської України, якої веденням був повірений Др. В. Шандор, маємо на цілі розробляти ті суспільно-громадські проблеми Карпатської України, які вимагає сучасний стан і доба в якій живемо.

Для кращого звязку з нашими членами Головна Управа починає видавати свій "Вісник", в яким буде поміщувати фотокопії важливіших статей про Карпатську Україну, інформації з чужої преси, оригінальні статті про наші загальні проблеми, інформації з Союзового життя, тощо. Вісник намірено видавати неперіодично.

По лінії нашої праці будемо звертати особливу увагу на акції сусідних народів рідного краю у вільному світі, головню якщо йдеться о вияв т.зв. "претенсій" на територію Карпатської України, та будемо на них відповідно реагувати.

Будемо звертати належну увагу на розвиток життя наших братів Русинів-Українців Пряшівщини, та обороняти їх національні та культурні інтереси.

В нашій праці будемо керуватись подібно як і досі, виключно добром нашої загальної справи, основаної на самостійних та соборно державних інтересах української нації.

Намічена нами програма праці впливає з сучасних життєвих вимог нашої загальної справи та з наших спроможностей. Ми є свідомі того, що майбутнє поставить нас перед новими вимогами, які ми, з Вашою участю, моральною і матеріальною підтримкою, будемо старатися успішно виконати.

Представляючи Вам, Дорогі Земляки, перше число нашого Вісника, хочемо, щоби Ви прийняли його з такою увагою й радістю, з якою ми Вам його висилаємо.

Віriamo, що Ви правильно зрозумієте наші інтенції, та своєю всесторонньою підтримкою допоможете нам успішно виконувати наше спільне завдання в добро нашої поневоленої Батьківщини.

Нью Йорк, липень, 1970

З А К О Н Ч. І.

Сойм Карпатської України ухвалив цей закон:

- § 1. Карпатська Україна є незалежна держава,
- § 2. Назва Держави є : Карпатська Україна
- § 3. Карпатська Україна є республіка з президентом, вибраним Соймом на чолі,
- § 4. Державна мова Карпатської України є українська мова,
- § 5. Барва державного прапору Карпатської України є синя і жовта, при чому барва синя є горішня, а жовта є долішня,
- § 6. Державним гербом Карпатської України є дотеперішній красний герб; медвідь у лівім червонім полі й чотири сині й жовті смуги в правому півполі, і Тризуб Св. Володимира Великого з хрестом на середньому зубі. Перебедення цього місця закону полишається окремому законові,
- § 7. Державний гімн Карпатської України є: "Ще не вмерла Україна",
- § 8. Цей закон обов'язує зараз од його прийняття.

xxx

К а р п а т и

Знаєш ті гори мій друже милий?
Де в небо ясне синє і красне
Смереки-сосни заглядають,
Білими скалами, темними лісами
Орли-соколи літають?

Я тобі скажу, не треба питати,
То наші любі, високі Карпати!
Знаєш ті гори мій друже милий?
Де в зеленім гаю, мов би при Дунаю
Пташки-соловії співають,
А у воді бистренькій, ясній чистесенькій
Рибки-пструги ся грають?

Я тобі скажу, не треба питати,
То наші любі, високі Карпати.!

xxx

CARPATHO-UKRAINE: IMPORTANT PART OF THE UKRAINIAN STATE

By VINCENT SHANDOR

THE UKRAINIAN QUARTERLY A JOURNAL OF EAST EUROPEAN AND ASIAN AFFAIRS Vol XXV No 4 1969

VINCENT SHANDOR, holder of a law degree from Charles University in Prague; former representative of the government of Carpatho-Ukraine in Prague, 1938-39; in 1959 he was employed at the U.N. Secretariat General as an economic affairs officer; author of articles on Carpatho-Ukraine and Central Europe; former lecturer at the Ukrainian Technical Institute in New York City.

In political life, as in the private life of man, those problems are solved finally which have been solved correctly. This simple precept of life could not find its way into the understanding of the victorious great powers' representatives who "finally" decided on the problems of the world at the close of World War I. They enunciated the policy of self-determination — a far-sighted, healthy and politically effective program — but did not apply it to Czarist Russia, that is, the non-Russian nations, including Ukraine, which had been enslaved by the Russian Czars.

Ukraine, immediately after the fall of Czardom, put forth her claims for national and political rights, and by a series of appropriate state acts implemented them. To be recalled is that the principle of self-determination was accepted unanimously at the Ukrainian National Congress held in Kiev on April 19-21, 1917, well ahead of the time it was enunciated by the *Entente*. But the failure of the *Entente* to recognize this right for Ukraine belongs to the greatest political blunders of the first half of the XXth century. By refusing to recognize Ukraine, the *Entente* made possible the existence and the strengthening of the communist system in the USSR, let go unpunished the aggressions by Communist Russia against the Ukrainian National Republic and, in fact, legalized these aggressions. The few statesmen and scholars who raised their voices in defense of the Ukrainian state were drowned out in the clamorous atmosphere of political quarreling and recriminations in the *Entente* camp.

The Ukrainian state was then, as Ukraine is today, a decisive factor in the struggle against Communism. The fall of the Ukrainian state was quickly felt by those who had strongly opposed its existence, as for instance, Clemenceau. As a private French citizen he realized his mistake in regard to Ukraine, writing in 1924:

...weariness and apathy overpowered Europe at a time when it should have mustered all its forces and supported Ukraine and at one blow finished Bolshevism, which is costing the whole world so dearly...

The only part of the Ukrainian land to which the principle of national self-determination was partially applied after World War I, was Carpatho-Ukraine, the most westward segment or the Ukrainian ethnographic territory. It was referred to as Ruthenia in the St. Germain Treaty.² This part of Ruthenia was incorporated in 1919 into Czechoslovakia and was renamed "Podkarpatska Rus'

(Subcarpathian Ruthenia), which eventually accepted the name of Carpatho-Ukraine.

In the state-juridical relations of Carpatho-Ukraine with Czechoslovakia, which lasted from 1919 to 1939, the following basic political and juridical acts are registered:

1. The international Treaty of St. Germain of September 10, 1919, whereby Carpatho-Ukraine was incorporated into Czechoslovakia on the basis of extensive autonomous rights consistent with the unity of the state.

2. The constitution of Czechoslovakia of February 29, 1920, No. 121, in which the decisions of the St. Germain Treaty on the autonomy were included (Par. 3).

Thus, Carpatho-Ukraine had a double guarantee of its autonomous rights, an international and a constitutional one.

But the government of Czechoslovakia, instead of preparing for the autonomy of the country, imposed a centralist state administration which lasted until the transformation of Czechoslovakia into a federative state system. The aforementioned constitution, which, with a few insignificant changes, was in force until March 14, 1939, had several juridical gaps and inconsistencies with respect to Carpatho-Ukraine, specifically:

a) The constitution was adopted not by the parliament of Czechoslovakia, elected by the population, but by the National Revolutionary Council, which was created *ad hoc* in Prague to proclaim the independence of Czechoslovakia in 1918 and which was later enlarged with the addition of representatives of the Czech political parties;

b) The first elections in Carpatho-Ukraine were held in 1924, when upon elected representatives of the country entered the Prague parliament. Representatives of Carpatho-Ukraine never had a chance to vote for the constitution or to sign it.

3. The constitutional law regarding the autonomy of Carpatho-Ukraine of November 22, 1938, No. 328, whereby Czechoslovakia was transformed into a federative state of Czechs, Slovaks and Ukrainians (Ruthenians), was the first act in which Czechoslovakia showed its realization of its international and constitutional obligations regarding the autonomy of Carpatho-Ukraine. This act was the result of a 20-year Ukrainian struggle for the autonomy of Carpatho-Ukraine.

4. The proclamation of independence of Carpatho-Ukraine on March 14, 1939, was the result of prevailing political developments and specific conditions. It was not a cause of the fall of Czechoslovakia, as some would have it, but rather a result of it. Opponents of the Ukrainian independence cause are always trying to connect the freedom and independence aspirations of the Ukrainian people with alien and unpopular policies of other countries, in this case, with those of Hitler's Germany. It is plain enough that the government of Carpatho-Ukraine could not stop Hitler from using the Ukrainian liberation problem for his own political and strategical aims in the international arena. In fact, Carpatho-Ukraine itself fell victim to Hitler's strategy of aggression.

¹ General Mordacy, *L. Clemenceau au soir de sa vie, 1920-22*. Tome premier, Librairie Plon, 1933, p. 147 (Cited from O. Shulhyn: *Without Territory*, Paris, 1934, p. 25).

² Ruthenia, the name of the territory inhabited by Ruthenians (Ukrainians) in the southern part of the Carpathian Mountains, until World War I belonged to Austria-Hungary. This territory embraced the countries of Abauj, Bereh, Hajdu Dorog, Marmorosch, Shalaysh, Satmar, Sabolch, Spish, Ugocha, Uzh, Zemplin. There are about 700,000 Ruthenians in the U.S.A. today.

It is to be underscored that under the conditions prevailing in Central Europe in the fall of 1938 any other solution than a federation with Czechoslovakia would have been detrimental to Carpatho-Ukraine. Therefore, the government and its representative in Prague exerted maximal efforts for the preservation of the federation and the defense of its boundaries. In this lies the basic difference between the policies of the governments of Carpatho-Ukraine and Slovakia. The political interests of Carpatho-Ukraine were not parallel with those of some members of the Slovak government, a fact which was already evident in Prague in February, 1939, after the return of two Slovak ministers from Germany. The government of Slovakia never informed the government of Carpatho-Ukraine about its political objectives, and therefore to equate the governments of Carpatho-Ukraine and Slovakia in the matters of relations with Germany and the fall of Czechoslovakia could only signify gross ignorance if not of outright malice.

The proclamation of the independence of Carpatho-Ukraine was communicated by the representatives in Prague of Carpatho-Ukraine on March 14, 1939, to the embassies of the United States, England, Germany, France, Italy, Yugoslavia and Rumania. In the evening of the same day Premier Msgr. Augustine Voloshyn, in an address over the radio station in Hust, made public the proclamation of independence. The next day the Diet (*Soym*) of Carpatho-Ukraine ratified the proclamation, elected a president of the state and adopted a series of laws. Thus the proclamation of independence of Carpatho-Ukraine and the creation by Germany of the Protectorate of Czechia and Moravia brought about the following consequences:

- a) Abrogation of the Treaty of St. Germain;
- b) Abrogation of all existing state and juridical acts between Czechoslovakia and Carpatho-Ukraine;
- c) Emergence of completely new foundations for international juridical relations between the two lands.

The re-establishment of Czechoslovakia after World War II could not restore the previous juridical *status quo ante*, for involved were new partners, a new international juridical basis and new boundaries with a new constitution. Carpatho-Ukraine did not enter into the new Czechoslovak Republic.

The existence of the young Carpatho-Ukrainian Republic appeared undesirable for Germany and Hungary, and it menaced the USSR and Poland. Its strength lay not in great military forces, which it did not possess — but in the strength of the Ukrainian independence idea, which was more alive than ever and which could inflame the oppressed Ukrainian people on the Ukrainian lands occupied by Poland and the USSR.

As far back as the beginning of 1939 Stalin had been seeking an understanding with Hitler, with whom he sought to delineate the future roles in Europe for Moscow and Berlin. Stalin, who knew and understood the Ukrainian problem very well and who appreciated the vigor of Ukrainian nationalism, was eager to pay any price in order to divert Hitler from exploiting it for his own political objectives. As far back as 1937 two special emissaries of Stalin worked in Berlin along these lines, reporting directly to the Russian dictator. A hint of the secret Soviet-German understanding was given in Stalin's address at the XVIIIth congress of the Communist Party, held on March 10, 1939, in Moscow. Stalin castigated the American, British, and French press because it "was yelling out its throat to the effect that Germany will march into Soviet Ukraine." Stalin continued:

It looks as if the purpose of this suspicious cry is to push the Soviet Union against Germany, to create a special atmosphere and to provoke a conflict with Germany without any cause whatsoever. They speak quite clearly and write black on white that the Germans had disappointed them because, instead of marching against the Soviet Union, they turned, you see, to the West and demand their colonies.

Thus a small country like Carpatho-Ukraine was dignified by considerable attention, and some of the cynical remarks of Stalin only confirm the thesis that the Ukrainian liberation problem brought Stalin and Hitler together. Molotov, then the Soviet Foreign Minister, at a reception honoring German guests, expressed gratification over the fact that "in Germany they had correctly understood the address of Stalin." ^{2a})

In this connection, it is worthwhile to recall an incident involving the writer (then a representative of the government of Carpatho-Ukraine) in the first half of February, 1939, in Prague. One day, all the newspapers of the Czech capital that had carried articles on Ukraine, were confiscated by the government censor. Many editorial offices turned to this writer asking for enlightenment. The writer paid a call on a high official of the Prague government in charge of censorship. During the interview the official went to a safe and removed two documents. Without uttering a word, he showed them to the writer. They were diplomatic notes from the foreign ministries of Berlin and Moscow. The contents of these letters were strikingly similar: the tenor of both notes was that it was undesirable that "the press, in treating the subject of Carpatho-Ukraine, should write about the independence of Ukraine and accent the Ukrainian state, or in general to enhance the significance of Ukraine." Surprising though it may be, the two despotic dictators had found a common interest in suppressing the small flame of Ukrainian freedom flickering in Carpatho-Ukraine.

CZECHOSLOVAK-SOVIET TREATY CONCERNING CARPATHO-UKRAINE

The development of political events in Carpatho-Ukraine in 1938-1939 had a constitutional and international-juridical basis, not an arbitrary or a revolutionary one. The three-man government of Carpatho-Ukraine were also members of the central government in Prague, possessing their own constitutional basis as expressed in Constitutional Law No. 328 on the autonomy of the country. Underscoring the constitutionality of the state and the juridical position we conclude that the act of proclamation of independence itself was a constitutional act. In this sense, the President and the government of Carpatho-Ukraine became the highest spokesmen and representatives of freedom, of the political and national interests of the country.

The young Carpatho-Ukrainian Republic was attacked almost immediately by Hungary with the blessings of Hitler and Mussolini. The first chords of the cacophony of World War II sounded through the fields of Carpatho-Ukraine. As a result of aggression Carpatho-Ukraine was again occupied by Hungary; the occupation which was marked by great brutality, brought neither honor nor glory to Hungary, nor was it recognized by any state. It lasted from March, 1939, to October, 1944.

In concluding a treaty with the USSR with respect to Carpatho-Ukraine without the knowledge of the government of Carpatho-

^{2a} J. V. Stalin: *Problems of Leninism*, Moscow, Foreign Languages Publishing House, 1947, pp. 596-603.

Ukraine, President Eduard Benes violated elementary canons of law and order.

Throughout the twenty-year period during which Carpatho-Ukraine belonged to Czechoslovakia there took place many discussions about the national character of the country. Despite many academic and historical proofs and the everyday reality itself that the Carpathian Ruthenians were a part of the Ukrainian nation and their land a part of the Ukrainian ethnographical and state territory, the Czech political centralist parties, notably the agrarian and the national-socialist party of Dr. Benes, stubbornly combatted this thesis, calling it Ukrainian irridentism, and officially supported the Russophile movement among the inhabitants of Carpatho-Ukraine. This struggle effectively poisoned the atmosphere between the Czechs and Ukrainians.

President Benes, upon entering into negotiations with the USSR in the matter of Carpatho-Ukraine, was not so much motivated by the constitution of his own state as he was by strategical and political reasons. He belonged to that category of statesmen who welcomed the Soviet influence in Central Europe as a counterpoise against Germany, and so guided, he conducted his policy consistently. In this respect, it would be opportune to recall some of his statements which refer back to 1918:

Dr. Benes explained that as far back as in 1918 both he and President Masaryk regarded Czechoslovakia as a trustee of Ruthenia and were willing to relinquish this trusteeship when the Ukrainian people became nationally united. This occurred when Eastern Galicia was absorbed into the Soviet Ukraine.

It is quite apparent that the treaty between Benes and Stalin was not an act of coercion or violence, but rather an act of free will, and of a feeling of duty that was felt back in 1918. Nor was it an accidental nor a provisional political act on the part of Dr. Benes, as he himself writes:

On September 19, 1939, Maisky returned my visit at my Putney home and we again discussed events of the preceding four dramatic weeks. I said (Benes): "After this new war we must be neighbors of the Soviet Union directly and permanently. For us this is one of the lessons of Munich! The question of Subcarpathian Ruthenia will be solved between us later and we surely will agree..." Maisky answered me that it certainly would be the aim of the Soviet Union to establish itself somewhere on the line of our Slovak frontier because it was already concerned about what Germany, Poland and Hungary might do later.

Thus, Carpatho-Ukraine, by virtue of its important strategic and geographic position, had become for a second time a political bridge for the state interests of Czechoslovakia: during the time of the first Czechoslovak Republic it had constituted a bridge to the Little *Entente*; now it was one to the USSR.

Despite the fact that Benes concluded this treaty with the USSR without the knowledge and agreement of the government of Carpatho-Ukraine, this treaty of June 29, 1945 possesses all the attributes of an international treaty. It was ratified by the Czechoslovak Parliament; its ratification was confirmed by President Benes and Foreign Minister Jan Masaryk; the exchange of ratification documents took place in Prague on January 30, 1946. To be stressed is the fact that in the voting on the agreement in the Prague Parlia-

³ Dr. E. Benes, "Postwar Czechoslovakia," *Foreign Affairs*, Vol. 24, 1947, pp. 397-398.

⁴ *Memoirs of Dr. Eduard Benes*, p. 1939.

ment not a single opposing vote was cast. Moreover, not a single person abstained from voting. Furthermore, in accordance with the constitution of Czechoslovakia, only those international accords have legal internal validity which are published in the official gazette; the agreement in question was entered in the official gazette on October 21, 1946, under No. 186, Collection of Laws and Decrees, thereby acquiring valid internal force. If we are to attach significance to the declaration of former members of the Czechoslovak government who today figure as members of the Council of Free Czechoslovakia to the effect that all decisions and decrees of the Prague government enacted prior to February, 1948 (at which time the Communists seized power) were expressions of the free will of the government and the population, then by the same token this agreement must also be viewed as a case of the free expression of the will of the government and population.

On the occasion of the ratification of the treaty there were many speeches in the Prague Parliament which expressed gratification that those Ukrainians formerly citizens of Czechoslovakia would now be part of their fatherland, Ukraine. A prominent leader of the National-Socialist Party (the party of Dr. Benes) declared in the Parliament on December 2, 1946, that this decision is not regretted by the Czechs and never will be.

Stalin never ceased to be interested in Carpatho-Ukraine. He knew well that if it remained within Czechoslovakia, it would mean a free development of Ukrainian national thought which would inevitably generate a drive in the free world towards a free and independent Ukrainian state. In addition, Carpatho-Ukraine was the only bridge through which Stalin could expand Soviet Russian influence and, indeed, his empire, into Central Europe.

Under the guise of "spokesman" and "defender" of the population of Carpatho-Ukraine, Stalin wrote to Benes on January 23, 1945:

The Soviet Government has not forbidden and could not have forbidden the population of Subcarpathian Ukraine to express their national will. And this is even more comprehensible as you yourself have told me in Moscow that you are prepared to cede Subcarpathian Ruthenia to the Soviet Union. As you will certainly remember, at that time I did not give my consent to it.⁵

At that time Benes and his government were in England. The war was approaching its end and there was no doubt as to its outcome. Benes had ample opportunity to rectify the statement by Stalin regarding their talks on Carpatho-Ukraine. Benes concluded a pact of friendship with the USSR in 1943, placing his wager entirely on the Russian card. He believed in the sincerity of the Soviet Union as much as he trusted his own political genius (and, apparently, he had no qualms about *that*). His own words best attest to the enthusiasm with which he went to and returned from Moscow. Over the Moscow radio he said:

This moment is one of the greatest in my political activity and my political life.⁶

In his answer to Stalin on January 23, 1945, he wrote:

Nevertheless, I assure you most emphatically, Mr. Chairman, that neither I personally nor the Czechoslovak Government has for a moment suspected that the Soviet Government desired to solve the question of Subcarpathian Ukraine unilaterally or had the intention of violating the agreement between our two states. I am thoroughly acquainted with the principles of the policy of the Soviet Union and I know that such action on their part can be definitely excluded. I therefore beg you to believe my words.⁷

⁵ Maxim Litvinov, *Notes for a Journal*, New York, 1955, p. 173.

We have presented some salient facts which unequivocally illustrate the causes, method and form of the incorporation of Carpatho-Ukraine into the Ukrainian SSR and the role of the Czechoslovak government and of President Benes especially. Stalin took full advantage of the military situation and of the hope in him which Benes, the Czechoslovak government-in-exile and the entire Czech people placed. One can only be bemused by the inconsequentiality of the members of the Council of Free Czechoslovakia who, on the occasion of the 20th anniversary of Carpatho-Ukraine's incorporation into the Ukrainian SSR, adopted in the U.S.A. the following resolution:

The Council of Free Czechoslovakia, which, in addition to the Czechs and Slovaks, also represents the Carpathian Ruthenians, on the occasion of the above-mentioned sad events and in accordance with its program underscores that "it does not recognize the separation of Subcarpathian Ruthenia, which occurred against the will of Subcarpathian Ruthenia, and upon the demand and pressure of the Soviet Union..."

In view of the cited facts, such a statement is puzzling indeed if we take into consideration that almost all members of the present-day Council of Free Czechoslovakia were at that time members of the Prague Parliament or members of the government, and had voted for the incorporation. Benes and the Czechs firmly believed in Moscow, signed solemn treaties with it and refused to countenance even theoretically any possibility of their violation by Moscow. Even now they lack the courage to admit that they had been hood-winked by the Russians.

We are still in the dark as the motives which in January, 1944, led President Benes to order the leaders of the Czechoslovak underground organization in Czechoslovakia to make contact with the Carpathian Ukrainians. According to his instructions from London, a representative of the Czechoslovak underground visited the writer, to whom he transmitted material in written and oral form. Its gist was that President Benes and the Czechoslovak government-in-exile wish to enter into contact with the Carpatho-Ukrainians, that they had a sad experience with the local Russophiles (the so-called Russophile trend), and that the Ukrainian national movement has proved itself strong and healthy, is well organized, is backed by the people and resists the Hungarian occupation. After a prompt verification through Radio London and after three talks with a representative of the underground, the writer cooperated. The latter also added that his political actions would be conducted with the full understanding of the members of the government of Carpatho-Ukraine, which supported the plan.

In April, 1944, the writer submitted a memorandum specifying the following demands:

United by fate and the will of the Ukrainian people in Carpatho-Ukraine in 1919 and in bringing at this time our mutual national interests together, we in principle agree with your appeal for cooperation provided you honor the following demands:

1) The constitutional law of November 22, 1938 (No. 323) on the autonomy of Subcarpathian Ruthenia to remain valid in all its ramifications and in the future to serve as a basis for the state and juridical relations of Carpatho-Ukraine;

2) The juridical relations of Carpatho-Ukraine in economic and social matters to be analogous with those of Slovakia, especially in the matter of national treasures;

* Miloslav J. Boucek: *Ceskoslovenska tragedia* (The Czechoslovak Tragedy), Germany, 1956, p. 151.

† Litvinov, *op. cit.*, p. 174.

3) As soon as the power in the liberated territory of Carpatho-Ukraine is turned over to a representative of the allied armies, he shall have an adviser, proposed by us, from the local Ukrainian population;

4) An announcement of the principle that the present-day Czechoslovak government-in-exile now and in the future cease supporting the so-called Russophile trend, which is hostile to the state and to our common interests, and that the government rely on the Ukrainian population exclusively.

The memorandum was prepared in the Ukrainian and Slovak languages. It was transmitted to London, where it was acknowledged. The memorandum, however, was not acted upon politically by the Czechoslovak government, and we shall not dwell here on the reasons why. For the record, however, we should like to state that this was the sole case of an effort by President Benes and his government-in-exile to establish contact with the Carpatho-Ukrainians.

Eventually, President Benes and the Czechoslovak government decided to tie their political fate with that of the new partner, the Soviet Union. In it they saw better and surer guarantees than any the western democracies could offer. Such a decision on the part of President Benes was not dictated by World War II alone. A curious episode took place when he was elected President of Czechoslovakia on December 18, 1935: it was the first time that the Communists had failed to put up their own candidate for president. Gottwald and Kopecky, both leaders of the Communist Party of Czechoslovakia, were *en route* from Moscow, whence they had fled the previous year. During the presidential elections of April 24, 1934, the Communist Party ran Gottwald against Masaryk, and its propaganda slogan in Prague was: "Not Masaryk, but Lenin." Facing arrest and trial for high treason, both Gottwald and Kopecky escaped to Moscow. After his election to the presidency, Benes pardoned them.

Today, Carpatho-Ukraine is united with the Ukrainian mainland, Ukraine, which is not a free and sovereign state, but like the Ukrainian SSR, a captive nation in the system of the USSR. It has shared the lot of the entire Ukrainian people for almost a quarter of a century. In this connection, the future role of a free and independent Ukrainian state in Central Europe and in the Danube basin has undergone considerable changes.

SIGNIFICANCE OF INCLUSION OF CARPATHO-UKRAINE IN THE UKRAINIAN SSR

Ukraine occupies a key strategic and economic position in Central and Eastern Europe. Through its steppes in the course of long centuries passed the Asiatic hordes on their way deep into the European continent, and it was mainly Ukraine that served as a barrier, being bled white in the process. In modern history two great world wars were waged in Ukraine, in part for its territory and its wealth. This demonstrates the exceptional strategic significance in Central and Eastern Europe and in the Mediterranean area that Ukraine, by its very situation, possesses. Both world wars exposed the existence of two aggressors in Central and Eastern Europe: the Germans with their *Drang nach Osten* and the Russians with their *Drang nach Westen*. Each of these aggressors tried to secure for himself domination over Ukraine, because such was indispensable in securing his position in this area.

At a time when mankind is trying at all costs to remove all causes of conflict and to secure a permanent peace, in Central and

Eastern Europe the basis for such peace exists through the weakening of the two aggressors by full and unstinting support of the creation of a free and independent Ukrainian state. The establishment of such a Ukrainian state would permanently remove the perennial causes of aggression which have turned Ukraine into a springboard for imperialistic and aggressive designs. A strong Ukrainian state could not but induce a new balance of power, and jointly with the neighboring states Ukraine could help establish a powerful bloc that would hamstring German aggression to the East and Russian expansion to the West. History has shown that the so-called *cordon sanitaire*, although well conceived after World War I, was too weak to resist these aggressive powers. The final rearrangement of the Central and Eastern European area is also dependent on whether its inhabitants will properly understand the role which history offers. The validity of this theory is perhaps best exemplified by Poland. Polish historians often repeat a thesis about the "fourth partition" of Poland, but neglect to mention that before each partition Poland had concluded a treaty with Germany and at each partition Moscow always managed to find a common language with Berlin.

To a certain extent the conflict and misunderstandings between peoples in this area were due to the fact that each of these peoples had its own prime enemy. The peoples enslaved by Russia, for example, came to regard Germany as a possible ally in their struggle against Moscow; similarly, those dominated or threatened by Germany sought support and assistance in Moscow. World War II simplified things: there occurred a sort of "exchange of enemies." This development contributed considerably to mutual understanding and respect among these victimized nations.

The presence of a free Ukraine in Central Europe would strengthen also the position of Austria, would diminish the possibility of a new *Anschluss*, and would prevent the establishment of a common German-Hungarian boundary line.

Through Carpatho-Ukraine the Ukrainian independent state would have a certain influence on the maintenance of freedom and order in the Danube basin. Throughout the centuries the Danube basin was a point of departure of German aggression against the Balkans, Poland, and Ukraine, that is, Eastern Europe. When Napoleon embarked on his ill-fated campaign against Russia, he secured his positions in the Danube basin with the Treaty of Pressburg in 1805. Also, Hitler, in his march to the east of Europe, followed the example of Charlemagne, who some 1100 years ago occupied Czechia and Moravia and subordinated Western Hungary by creating the Eastern Marchia. Hitler seized Austria (*Anschluss*) and occupied Czechoslovakia in order to secure his hinterland.

Therefore, the concept of the Danube basin and the creation of certain blocs from among the Danube nations is still very much alive today. Through it initiators of such blocs, such as the Hungarians, are trying to strengthen the position of Hungary and to expand their political role on the territories which once belonged to the Crown of St. Stephen. The Czechs also are interested in this problem, and they, like the Hungarians, recognize the strategic significance of Carpatho-Ukraine and endeavor to include it in the scheme of a Danubian federation as a territorial unit, separated from Ukraine, as if it were an orphan.

Through the Killian Gap, through which the Danube falls into the Black Sea, Ukraine belongs to the so-called riparian states. This fact strengthens the significance of Ukraine as a Danube power and certainly entitles it to a voice in decision-making policies regarding this area. (This should not escape the attention of Ukrainian statesmen.)

Peace and stabilization of national and political relations in Europe is possible only with the neutralization of the threat of Soviet Russian and German aggression, which contributed to the outbreak of World Wars I and II and which wreaked such havoc in the world, especially in Ukraine. Neutralization can be attained only with the establishment and strengthening of a free and independent Ukrainian state, which, along with neighboring nations, could constitute both bulwark and counterpoise. The role of Carpatho-Ukraine here is self-evident.

Ukraine must of necessity develop its own political concept and define its own role and significance in the family of free peoples. From the perspective of historical relationships among the nations, Ukraine must advance new ideas, seek new forms of cooperation and find amity and support in the world for a final balance of power. The present era provides a good foundation for such initiative, especially after the occupation of Czechoslovakia by the troops of the USSR and its communist allies. Given the proverb that "history is a good teacher of life," it is plain that the peoples of Central and Eastern Europe have not learned much as yet.

If the nations of this important part of Europe would live in peace and freedom, the lessons of history must be learned and utilized.

Представництво Карпатської України в Празі

В. Орелецький

ШЛЯХ ПЕРЕМОГИ — 15. червня 1940

Після зруйнування Запорізької Січі Катериною II здавалося, що українське питання на міжнародньому форумі зникне якщо не на завжди, то принайменше на цілі століття. І справді не порушувало того на міжнародній арені впродовж 19 ст. (якщо не згадати плянів щодо України Наполеона I і Бісмарка, подібно як це ми бачимо у польській справі). Зате у 20 ст. Українська проблема на міжнародньому форумі стала вже 2 рази гострою, якщо не вибуховою. Були це часи після російської революції 1917 (і впродовж майже цілого 1918 р.) та часи боїв під Львовом 1918/1919 р. і головний період державного зриву Карпатської України 1938/1939 р.

Після переходового катаклізму Росії весь політичний світ, отже обидві воюючі сторони у першій світовій війні — Антанта і Центральні держави — майже забули про Росію, бо вони думали використати мілітарно й економічно сильну Україну. Цей час ми належно не використали і не створили самостійну і від нікого незалежну державу, з огляду на військову слабкість Росії і Польщі у той час вистачало вже щонайменше п'яти-соттисячна українська армія, щоб себе оборонити від зовнішніх загроз. Однак, на жаль, воно так не сталося. Та це не є темою нашої теперішньої статті. Ми хочемо тут обговорити — хоч би коротко — створення представництва Карпатської України у Празі.

Хоч Карпатська Україна занадто великої військової чи мілітарної сили, однак той факт, що політичний світ добачав у новоствореній українській карпатській державі зародок майбутньої української держави над Дніпром і Дністром при допомозі Гітлера заактуалізував був українське питання на міжнародньому форумі до непізнання. Чеський русофільський щоденник «Народні лісти» писав тоді в одному з своїх чисел таке:

«До чого ми вже дійшли: Європа прямо здуріла з приводу української проблеми. В Європі не є жадний журналіст щось варта, якщо він не написав хоч би тільки статті-розвідки про Україну».

Теж і червона Москва затремтіла була перед карпато-українським відродженням, бо думала, що

відси починається — при допомозі Гітлера — відбудова великої української держави. Це москві доказували пізніше тим, що після окупації Карпатської України внаслідок укривали українських діячів, які працювали на території Карпатської України у роках 1938—1939, майже поголовно.

Отже історія державного відродження Карпатської України відіграла дуже важливу роль не лише для всіх українців, але також і у всьому політичному світі Європи та Америки. Про важливість створення карпато-української держави ми тут не станемо розписуватися, але хочемо коротко застановитися над тим, що діялося у той час на відтинку чехо-словацької держави. Під обухом гітлерівських погроз та інтервенції розпалася була ЧСР на 3 частини: Чехію і Моравію, Словацьчину і Карпатську Україну. Отже була це своєрідна трієдина чехо-словацька держава. Ми теж не торкаємося історичних чеських земель Чехії і Моравії і Словацьчини, але переходимо до обговорення (хоч може й не вичерпного) розбудови карпато-української держави. Треба було нам брати долю нової української держави негайно у свої руки, бо на півдні і півночі загрожували нам мадяри і поляки.

Згадаємо про наші міжнародньоправні засади. У тимчасовій столиці Хусті (тоді мав Хуст приблизно 30.000 душ населення) підтримували незначні міжнародні зв'язки. Німецький консул у Хусті Гофман старався бути посередником між Хустом і Берліном. Румунія була заінтересована новою українською державою постільки, що не бажала собі мадярської (і польської) інтервенції у новоствореній українській державі. Але діяльність нашої закордонної діяльності був досить звужений. Зате треба було тимбільшу увагу звернути на Прагу, яка для карпато-українських відпоручників стала вже була заграницею.

А тому, що ми все ж таки мусіли спільно з чехами вирішувати багато політичних (та інших) справ то виявилася була konieczність створити представництво Карпатської України у Празі. Для цього відступило нам було одне чеське міністерство на Душній вулиці кіль-

ка кімнат, а сама пражська влада дала нам люксове авто до користування. Тому, що урядування вело представництво лише українською мовою, мало чого до розпорядимості чеську секретарку яка веде листування з чеськими урядовцями тільки німецькою мовою.

Справа українського представництва у Празі не може бути вичерпана цією мою короткою згадкою-статтею. Коли я приступив був до праці у представництві, то мені доручено було втримувати міжнародно-правні зв'язки з чехами чехами та не-чеськими дипломатичними місцями (амбасадами і консулятами), головню у Празі. Праця була здебільша консульського характеру (видавання віз, посвідок тощо), але також і дипломатично-репрезентативної натури. Допомагав мені тут також і тодішній голова представництва д-р В. Шандор (родом з Підкарпаття). До представництв приходив спорадично о. Августин Голлош, який полагджував різні справи головню для українців.

Міністер Ю. Ревай не приходив до представництва, коли приїзжав час від часу до Праги. До нього часто заходив секретар представництва — недавно покійний

д-р О. Матковський. Тому я про цю діянку діяльності Ю. Ревая не можу забирати слова. Може Ю. Ревай поінформувати сам громадянство про свою діяльність у Празі як міністер Карпатської України.

З чеськими урядовими представниками доводилося мені часто говорити про справи, які торкалися обох держав. Вони скаржилися мені, що їх робить закордон (головню мадяри і поляки) відповідальними за вчинки на пограниччі, яких допускалися січовики проти мадярів і поляків. Чехи просили мене допомогти їм, вив'язатися якось з цієї справи безнастанних сутичок між січовиками і мадярами та (у меншій мірі) поляками. Я приобіцяв був чехам, розглянути цю справу.

Дальше зверталися до представництва також жида, які прохали від нас транзитні візи через Швейцарію та Францію, бо вони не відважувалися їхати на захід через Німеччину. У цій справі мав я

довшу конференцію з французьким консулом, який хотів мені на зустріч, заявляючи одночасно, що між жидами є не лише родженці самої Карпатської України, але також і з інших українських земель. Жиди амальгамавали у такий спосіб дуже часті і тому можна лише обговорювати, коли йти про всі ці випадки з боку українського уряду забувають, але часто нарікають на нас.

З нацистичними урядами були лише на самому початку певні взаємини, головню молоді. Але скоро показалося, що Гітлер супроти українців нещирий і тому і наша молоддь не гасала була їздити до Німеччини, то ще довго до дозволеного Гітлером наступу мадярських гонведів на закарпато-українську столицю Хуст.

У розмовах з чеськими міністрами я їм звертав особливу увагу на те, що попри останні події на Підкарпатті, коли то чехи видавали зброю не слов'янам румунам щоб лише не українцям, все ж таки не повинно прийти до загострення чесько-українських взаємин, бо й самі чехи дуже часто прогрішувалися супроти закарпато-українських уродженців. Це головню ви-

разно видно було тоді, коли треба було боронити Хуст проти наступаючих мадярів і коли ми переживали Крути ч. 2. бо наша молоддь поставилася була проти добре озброєних мадярських гонведів, хоча безуспішно.

Ліквідація представництва наступила була негайно після заняття Хусту мадярами. Чеський міністер звернувся до нас, щоб представництво негайно звільнило кімнати, які йому дало було міністерство. Покидали ми приміщення представництва повільно, не зважаючи на погрози міністра. А чеська секретарка сказала під час евакуації представництва: «Я соромлюся за те все, що тут затіває чеський міністер супроти урядовців представництва Карпатської України у Празі».

Одним з урядових актів представництва було вручення протестної ноти проти мадярської окупації Карпатської України. Таку протестну ноту вручено було дипломатичним представництвом у Празі, з виїмком німецької амбасди.

А. Штефан

СВОБОДА, 20 ТРАВНЯ 1970

В моїй розвідці „Українське Військо в Закарпатті“ (накл. „Вістей Комбатанта“, Торонто - Нью Йорк, 1969, розділ 5, стор. 22) написано: „Відділи УГА разом з чехословацьким військом в бої проти мадярських комуністів“.

З кінцем травня і початком червня 1919 р. Гірська Бригада під командою от. Черського (відклик 50: Степан Лисак у статті „Терезин“, „Українське Слово“, Париж, 14 травня, 1939, пише, що це був отаман Чорний), група „Ст. Самбір“ під командою от. Мацейовича, група „Крукеничі“ під командою підполк. Федоровича і група „Глибока“ під командою сот. Федика, були відправлені від III Корпусу, і їм прийшлося відступити на Мукачівщину в Закарпатті, що її якраз обсадило чеське військо (я якраз був у Мукачеві при обсаді). Тут частину їх роззбросено, але більшу частину, головню артилерію, на просьбу команданта чеського штабу, кинено на мадярський фронт. В тім самім часі мадярські большевицькі війська наступали на Словаччину і під Словенським Новим Містом (Шатораліо - Уйгелі) загрозили залізничному шляхові на захід. Українці разом з чехами, після важких боїв, припинили наступ мадярських большевиків. Українці мали значні втрати: 264 убитих і коло 200 ранених. (Відклик 51: „Українська Галицька Армія“, вид. Дм. Микитюка, Вінніпег, 1958, стор. 112-121, 582. В статті „Терезин“ — див. примітку 50 — подана дальша доля цих відділів).

Степан Куропас у своїм споміні „Як то було в Шатораліо - Уйгелі“ („Свобода“ з 31-го грудня 1969) пише, що в Уйгелі відділи

УГА не воювали з мадярськими комуністами, тобто мос твердження не відповідає дійсності, він — Ст. Куропас — там був і жадної війни не бачив (цитую з пам'яті).

Д-р Іван Гурко, кол. чотар УГА, II-га група Крукеничі у своїй статті „Було інакше, а не так“ („Свобода“ з 29 квітня 1970) правильно спростовує неточності в спогаді п. Куропаса. Але д-р І. Гурко так само не згадує про участь „інтернаціональних“ воївків УГА в боях проти мадярських комуністів.

Причина заперечення п. Куропаса і мовчанки д-ра Гурка: вони були в групі „Крукеничі“, яка не брала участі в цих боях. В боях брала участь артилерія Гірської Бригади УГА під командою от. Черського (чи Чорного), і її участь була „класифайд“, тобто строгою таймницею, про що інші воїки не знали.

Я був не учасником, а „сучасником“, який бачив і чув децю. Коли під кінець червня я їхав з Ужгороду до Требішова, то вирушив з Ужгороду пішки, бо не було залізничного руху. Перед Збранцем мене догнало чеське вантажне авто, і, коли я показав водієві два скарпи, він застановив машину і відвіз мене до Михайловець. З Михайловець до Кошиць воянні вантажні авто брали подорожників за нормальну оплату (та „за „тіп“ в сигаретах). Я запитався водія, чому немає ще залізничного сполучення, і він сказав, що рейки під Шатораліо - Уйгелем, що їх розбили українці, ще не направлені. Я витріщив очі і сказав: „Українці з вами не могли там битися“. „Самозржейміє“ (очевидно) — відповів чех, — вони помагали нам проти

Бейли Куна.

Ужгородське „Українське Слово“ — тижневик, редагований д-ром Михайлом Брацайком, — в одному з чисел 1936-38 рр. (ці числа я позичив, і вони пропали) докладно описує українську участь в боях під Шатораліо - Уйгелі. Та, що найважливіше, подані мною джерела: книжка Дм. Микитюка і стаття Степана Лисака ясно говорять про участь УГА в боях проти Бейли Куна.

Отже, то було не так, як пише п. Куропас, ані так, як згадує д-р І. Гурко, але так, як написав Штефан у розвідці „Українське військо в Закарпатті“.

З ЖИТТЯ КАРПАТСЬКОГО СОЮЗУ

Центрاليا Карпатського Союзу відбула свої Загальні Збори в Нью Йорку дня 21.лютого 1970. Зборами проводила Президія під веденням Др.М.Кушніренка з Вашингтону. Головніші рішення приняті на Загальних Зборах були слідуєчі:

1. При Карпатськїм Союзї створити "Референтуру для Справ Карпатської України".
2. Створити "Статутову Комісію" для реформи статуту К.Союзу.
3. Продовжати Допомоговий Фонд К.Союзу.
4. Перевести реєстрацію членства К.Союзу.
5. Посилити діяльність Філій Карпатського Союзу.

До складу Головної Управи вибрано слідуєчих членів:

Голова: Мгр.І.Кардашинець

Члени Управи:

Др.В.Комаринський	п.Михайло Копинець
Др.В.Шандор	п-ні Маруся Химинець
Др.Ю.Гутник	п.Микола Теслевич
Інж.Ф.Савчур	п.Іван Нискач
Інж.Ю.Костюк	Мгр.Ярослава Кіналь

Контрольна Комісія: п.Ю.Грицьок, п.Михайло Штибель і п.Іван Пуго

XXX

Перші наради Головної Управи відбулися дня 6.березня 1970 р. під веденням нового голови Мгр-а І.Кардашинця.

Темою нарад було:

1. Розподіл функцій між членами Головної Управи,
2. Призначення Др-а В.Комаринського головою "Статутової Комісії", (Зауваги до статуту слід надіслати на його адресу, або на адресу К.Союзу до дня 1.вересня 1970р).
3. Випуск Обіжника ч.І до членства,
4. Підготівка до Святочних Сходин з нагоди 31.річниці проголошення Державности Карпатської України.

XXX

Другі наради Головної Управи відбулися дня 30.квітня 1970 р.

На вістку про смерть бл.п.Др-а Долина в Ужгороді дня 29. березня 1970 р. члени Головної Управи вшанували його пам'ять одно-хвилинною мовчанкою.

Темою нарад були слідуєчі точки:

1. Звіт Др-а В.Шандора про вислід розмов з був.прем-міністром Ю.Ревасм в справі Конференції.
2. Звіт інж.Ф.Савчура про стан і перебіг Допомогового Фонду.
3. Допис до преси про Святочні Сходини.
4. Сторінка Карпатського Союзу в щоденнику "Свобода".
5. Призначення Др-а В.Шандора зорганізувати "Редакторську Колегію".
6. Проєкт дебати організованого українського студентства з балтійськими студентами.
7. Призначення Др-а В.Комаринського підготувати Ювілей 50-ліття українського Пласту на Закарпатті.
8. Обговорення підготовань до Літературного Вечора в Мистецькому Клубі.

XXX

Допомоговий Фонд К.Союзу

Допомоговий Фонд розпочав свою діяльність в жовтні 1969 р. під управою окремої Комісії, яку очолює Др. В. Шандор. Адміністративне ведення перебрав на себе інж. Ф. Савчур, якому допомагають члени Др. Я. Гутник та п. Микола Теслевич. Праця Фонду при допомозі відданої присвяти членів Комісії поступає успішно вперед. Минулого 1969 р. була вислана допомога для старших віком, заслужених Закарпатських діячів за Океаном, в формі "дарунок під ялинку". Допомога продовжується і в біжучому 1970-му році. До тепер одноразову допомогу отримало 12 осіб. наміряємо поширити базу Допомогового Фонду так, щоб ми могли висилати потребуючим систематично допомогу.

Членство та прихильники К.Союзу відгукнулися позитивно на цю ціль. До тепер зголосилося 38 платників, які зобов'язалися в платити до Фонду по 2 долари на місяць—протягом одного року. Інші надіслали щедрі одноразові пожертви, а ще інші продовжують надсилати й далі.

До тепер зібрано всього 1,292.-доларів. З того вислано допомоги в сумі 945.-доларів, адміністративних видатків включно з оплатою пересилок і оголошень є 103.-долари, так що під цю пору в касі Фонду залишається ще 244.-доларів, на які є вже призначені місця, але ще під розглядом Комісії.

Хоч акцію Допомогового Фонду можна уважати успіхом, все таки по-важна скількість наших земляків на заклик ще не відгукнулася. Всім жертводавцям щира подяка, та просимо і надалі не забувати тих своїх рідних братів, які знаходяться в нужді і злиднях.

XXX

Посмертна Згадка

Ділимося сумною вісткою з членством і приятелями, що відійшли від нас у Вічність слідує члени Карпатського Союзу:

бл. п. Генерал Сергій Єфремов, голова Філії К.Союзу в Нью Йорку,
Начальний Командант Оборони Карпатської України,
бл. п. І. Комаринський, член Найвищого Суду на Закарпатті,
бл. п. Марія Грицюк, секретарка Філії К.Союзу в Нью Йорку,
бл. п. Варвара Фучко, член Філії К.Союзу в Нью Йорку,
бл. п. Юрій Кардашинець, член Філії К.Союзу в Нью Йорку,
бл. п. Анна Кардашинець, член Філії К.Союзу в Нью Йорку.

Не діждались вони сповнення їхніх мрій про вільні Карпати, однак залишили вони для нас дороговказ прямувати до цього.
Хай американська земля буде для них легкою ! Вічна їм Пам'ять !

XXX

Д о Ф і л і ї

Головна Управа просить, щоби всі Філії К.Союзу подали коротенький звіт діяльності, стан членства, плани праці, та пропозиції і домагання від Головної Управи. Також просимо написати про досягнені успіхи Філії, чи її членів, як у громадському так і в приватному житті. Хочемо мати з Вами постійний, тісний зв'язок та співпрацю.

XXX

Пропозиція до зміни статуту К.Союзу

На основі рішення Загальних Зборів К.Союзу, Головна Управа призначила Комісію, яка має простудіювати зміну статуту. Комісію очолив Др. В. Комаринський. Просимо всіх членів та Філії, щоби подали свої пропозиції відносно змін. Хто хотів би мати статут для зауваг, дуже радо його вишлемо. Всі пропозиції просимо надіслати до Карпатського Союзу, або на адресу Др-а В. Комаринського, до 1. вересня 1970 р., щоби Комісія могла їх опрацювати та приготувати до Загальних Зборів.

XXX

Ч л е н с ь к а П і д с т а в а

Для тих Земляків, яким Заява чи Вісник не дісталися, а які хотілиб відновити або вступити в члени, для ласкавого використання подаємо відпис Членської Заяви:

ДО КАРПАТСЬКОГО СОЮЗУ в З.С.А.

Членська Заява

Цим заявляю свою згоду на виконання рішення Головної Управи Карпатського Союзу в ЗСА з дня 21. лютого 1970 р. та прошу:

- ☐ Перереєструвати мене за 1970 р. як "члена" К.Союзу
- ☐ Вписати мене як "нового члена" К.Союзу
- ☐ Вписати мене як "спонсуючого члена" К.Союзу
- ☐ Я є зареєстрований на 1970 р. в Філії К.Союзу в
(у відповідному віконці зазначити)

Ім'я і Прізвище.....

Місце і дата народження.....

Теперішня адреса.....

Членське за 1970 р. 6.00 доларів ☐ залучую чеком ☐ перешлю окремо

/Місцевість/..... Дня.....

.....(підпис).....

Хто може бути членом Карпатського Союзу?

- 1.) Кожний що посередньо чи безпосередньо прибув з облатей Карпатської України або Пряшівщини, обороняв ці території збройно або на культурному полі,
- 2.) Щопогоджується з нашими думками і метам,
- 3.) Що його вицловнена заява буде прийнята і схвалена Гол. Управою
- 4.) Що хоче приложити цеглину до спільної праці.

XXX

З Ч У Ж О Ї П Р Е С И

Дня 4. червня 1970 р. відбулася в Пітсбургу, Па. жалібна академія багатьох мадярських організацій з приводу 50-ліття Тріанону, яким відірвано чужонаціональні території від Мадярщини після I-ої Світової Війни. На академії промовляв єпископ Ред. Церкви Др. Бейкі Ференц та інші. Промовці намітали цілий ряд конкретних

(слідуюс)

MAGYARSÁG

HUNGARIAN
IN LANGUAGE

SZERKESZTŐ-KIADÓ

AMERICAN
IN SPIRIT

Vol. XLVI. évfolyam.

1970. június 12. No. 24. szám.

A Hungarian Weekly Newspaper of the United States of America
Megjelenik hetenként: szerdától június 12-ig
- Issued weekly September to June: 12
Szerkesztő: János Szabados
Szerkesztőség és Kiadó: 200 Johnson Avenue

1920. június 4. - TRIANON - 1970. június 4.

PITTSBURGHBAN

kezdődött hazánk szétdarabolása

PITTSBURGHBÓL

követeljük az ezeréves határok visszaállítását!

"NEKÜNK AZ URISTENEN KIVÜL SENKI BARÁTUNK NINCS!"

— KINEK FÁJT A SZABADSÁGHARC BUKÁSA ? —

"AMERIKA HASZNÁLT RUHÁT ÉS KÖTSZERT KÜLDÖTT"

HARCOLJUNK

A TRIANONI IGAZSÁGTALANSÁGOK

JÓVÁTÉTELEÉRT!

Переклад:

4 червня 1920 ТРИАНОН 4 червня 1970

"В Пітсбургу почався розподіл нашого краю, з Пітсбургу вимагаємо знову-створення тисячолітніх кордонів!

Крім Господа Бога не маємо жадних приятелів!"

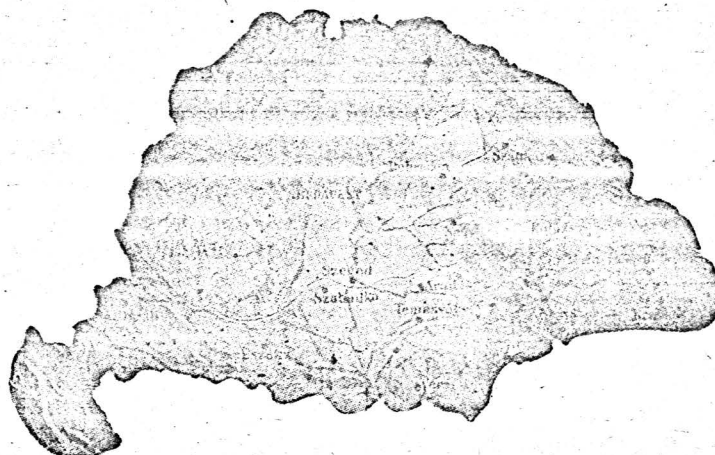
Кого боліла програ визвольної боротьби ?

Америка прислала вживані одяги та голки до плетення...."

"Борімся за напругу Трианонських несправедливостей!!"

(слідують)

Ez az ezeréves Magyarország!

На днях появилася ця картка. 10 штук за одного доляра.

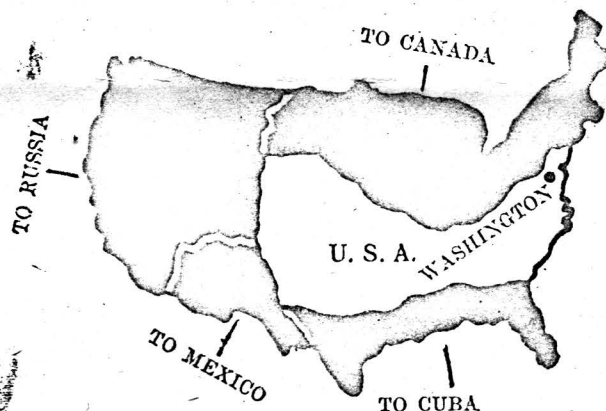
TRI AN ON.

June 4th 1920 — 50 years — June 4th 1970

This is what was done with the thousand years old HUNGARY under the TREATY of TRIANON:

How the territory of the UNITED STATES OF AMERICA would look if she were divided with the merciless cruelty of TRIANON:

Would not also her slogan be the same as that of dismembered HUNGARY?

NO, NO, NEVER!

Ez a levelezőlap jelent meg a napokban. — Tíz darab ára 1 dollár. — Jövő héten megírjuk, hol lehet megrendelni

X X X

На іншому місці подаємо статтю "Тріанон" - ВІДПОВІДЬ Мадярам. Прийшов час, коли не сміємо обоятно дивитися на акцію ворогів. Треба діяти! Наш успіх в обороні права нашого народу залежить в першій мірі і від Тебе, Дорогий Земляче, від Твоїї моральної та матеріальної підтримки. Приступай в члени Карпатського Союзу!

XXX

У П'ЯТДЕСЯТИЛІТТЯ ТРІЯНОНУ

Доля імперій подібна до долі людини. І вони мають своє народження, дитячий і мужній вік, старість і смерть. Смерть імперій, однак, зрідка буває тихою, спокійною. Її звичайно попереджають війна чи революція, в яких смерть збирає багаті жнива.

Коли дивимось на мапі на розселення народів Європи, то приходимо до висновку, що у відношенні до заселеної мадярами території сталося якесь історичне непорозуміння. Мадяри опинилися в центрі Європи без будь-якого кривого чи культурного споріднення з котримсь із своїх сусідів. Навіть їх угорсько-фінське споріднення виглядає помилковим, бо вони ані мовно, ані культурно, ані навіть психологічно не мають нічого спільного з фінами.

П'ятдесят років тому мадяри творили невід'ємну частину Австро-Угорської імперії. В червні 1920 р. у Великому Тріанонському палаці у Версалі, у Франції переможні великодержави на Мировій конференції подиктували Мадярщині мир, у висліді якого вона мусіла відступити такі території: Румунії — 103,000 кв. км з 5,000,000 населення, Чехо-Словаччині — 63,000 кв. км з 3,600,000 населення, Югославії — 21,000 кв. км з 400,000 населення і Австрії — 5,000 кв. км з 400,000 населення. (За мадярськими джерелами).

Мадярська преса в Америці використовує „жалобне п'ятдесятиліття Тріанону“ для того, щоб звернути увагу політичного світу на „несправедливість та кривду“, заподіяні Мадярщині цим договором, щоб відновити претенсії на відірвані території та вимагати повернення ранішого територіального стану. В пресі появилися в чорних рамках відповідно зрадаговані оголошення й заяви представників мадярських організацій. Мадярська група в Америці провела дводенну жалобу з молитвами в церквах, з паленням

свічок, промовами тощо. Все це відбувалось під відомими гаслами: „Нем, нем, шога!“ (ні, ні, ніколи) і „міндент віса!“ (все назад). Мадярська преса підкреслює, що „від часів Калігули й Джингісхана історія не знає подібного немилосердя й несправедливості“.

Мадяри, висуваючи свої територіальні домагання, представляють справу так, ніби ті відірвані території були і є заселені виключно мадярами. На основі колишньої приналежності цих чужонаціональних територій до Свято-Стефанівської корони мадяри й надалі уважають себе їх власником.

Мадяри належать до групи невдоволених народів Європи. Є історичною правдою, що мадяри пережили протягом своєї довгої історії багато трагедій. Однак, також правдою є те, що вони ігнорують і не стараються зрозуміти причин цих трагедій, особливо з нової доби. Замість йти з духом часу і включитися в історичний процес розвитку власного народу, вони до кінця другої світової війни держалися і жили у феодалній системі, зрозуміло, з таким же феодалним „добробутом“ власного народу. Найважливішою їх політичною програмою того часу було загарбання чужих територій і поневолення сусідніх народів, що з поміччю Гітлера вони на короткий час досягнули на Карпатській Україні в рр. 1938-39. Мадяри не виявляють жадного інтересу до плекання дружніх взаємин з сусідніми народами та державами. Навіть про поляків, з якими виступають як „братанки“, у приватних розмовах висловлюються з погордою і насмішкою.

Погорду й зарозумілість, помножену десятикратно, виявляли вони й до тих поневолених ними народів, за якими так плачуть і дблею яких намагаються відновити Велику Свято-Стефанівську Мадярщину. В цій концепції Великої Мадярщини

присвячують вони особливу увагу Карпатській Україні, як країні ключового значення. Вони й сьогодні думають і діють як феодалі, для яких головну rolę грала панівна родина та її територія, а населення було тільки її живим інвентарем. В подібному стилі пишуть мадяри й про Карпатську Україну.

Три роки тому обновили мадяри разом з поляками свою давню співаночку про спільні польсько-мадярські кордони. Для тієї цілі створено в Чикаго спільне товариство, яке веде відповідну акцію і в інших краях поза Америкою. У проводі цього товариства стоять ті самі особи, які активно виступали по лінії спільних кордонів у рр. 1938-39 як дипломати, військовики тощо. Можна не приписувати якось вирішального значення такій акції, але не вільно її не помічати.

З нагоди мадярського національного свята — 15 березня — мадярські товариства в Америці, щоб піднести патріотичні настрої, висвітлювали фільм про окупацію Ужгороду в листопаді 1938 р. На тому фільмі, звичайно, годі побачити в'язниці, концентраційні табори, розстріли невинних людей, тортування безборонного нашого населення. В розумінні мадярів це не була кривда, і вона їх не болить.

Територіальні вимоги мадярів у відношенні до сусідніх народів суперечать всім законам співжиття між народами та історичному розвитку взагалі. Ми можемо запевнити наших сусідів-мадярів, що на Карпатську Україну 1918-ий рік ніколи не вернеться. І тому відповідаємо їм їх власним гаслом: „Нем, нем, шога!“

ДЕЩО З ЇДКОГО ГУМОРУ

Яка то бараболя.....?

До Карпатського Союзу була надіслана порожня членська Заява, в офранкованій конверті К.Союзу, без зворотної адреси, (печатка Нью Йорк), тільки підписано "Марко Бараболя..."

Виходить, що хтось "новопечений герой" не мав відваги відректися явно участі в житті організації, а вибрав цю лекшу, але не найвідповіднішу дорогу. Уважасмо її невідповідною тому, що ця форма і стиль вияву своєї волі не вказують на сильний хребет людини. Ми звернули увагу на це й тому, бо він знеужив псевдо відомого нашого сатирика, сл.п. Івана Розничука, що теж не вказує на належні особисті якості "новопеченого героя".

Щоби виділити добре ім'я справжнього Марка Бараболі від того роду знеужиття, друкуємо децю з правдивого Марка Бараболі:

М. БАРАБОЛЯ

Грамаїтична фантазія в 1 дії

(Вістка з газети: Міністр шкільництва скликав комісію, що мала рішити язиковий спір на Підкарпатській Русі. Але з огляду на несприятливу погоду засідання цієї комісії відложено на 10 літ зі значно збільшеним числом учасників).

ДІЄТЬСЯ В ПРАЗІ 1931 РОКУ

ПРЕДСІДАТЕЛЬ:

Мілі панове а дамі!
Рачте, просім, урчіт самі —
Які язик мусі міт
Подкарпаторускі лід.

ОДИН АВТОНОМІСТ:

Наши славны педагоги
И карпатски филологи
Бізонь ипен десать лет
Кликають на целый свет:
Чеги — нос свой не втручайте,
Автономію нам дайте!
Собственный у нас есть нос,
Дабы разрешить вапрос.

ОДИН ФАХІВЕЦЬ:

В нас біда, що до язика
Кожний пхає свого носа.
Каже: штука невелика
Братись до цього впроса.

ДРУГИЙ ФАХІВЕЦЬ:

Я, панове, ось недавно
Винайшов такий патент —
Що цю справу препогану
Вирішить в один момент.
Хай коміс'я наша з богом
Ходить з хати та до хати
І давай перед порогом
Хлопа кожного питати:
«Хлоне! Покажи язик!
Чи до нього ти привик?
Чи тобі він відповідний,
Або, може, невідгідний?»
Справу, взявши так критично,
Вирішим систематично:
Що який язик хлоп має
І якого він бажає.

ОДИН СПЕЦІАЛІСТ:

Я знов раджу по всіх селах
Підкарпаття походити
І слова — що суть усюди —
У граматику всадити!

А слова — що вже не всюди
Однаково виглядають —
(Віл, вул, вол, — кінь, кунь,
кобила)

Місця в практиці не мають!
І тому такі всі річи
Треба в русинів забрати,
То тоді ці грішні назви
Перестануть уживати.

ОДИН ОБЩЕМИСЛЯЩИЙ:

Наш язык карпаторусский —
Плохой файты кавардак,
Бо у нем не существует
Ани слово «да» ни «как».

ДВА ПОСЛИ:

І зато мы с'ме ПОСЛАМИ.
Весь народ ідег за нами,
Дайте книг такі в деревню,
Чтоб народ наш не узнал —
Кожу днесь тко дрет із него,
А тко раньше сію драл.

ОДИН ФІЛОЛОГ:

Наш народ уже добився
Той культурѣ на вершок,
Вѣдколи у нас з'явився
У грамматицѣ дашок.
Тым самым цѣла проблема
Вирѣшена наохтема:
Буде й кѣнь и вѣл й нарѣд
Под дашком отым сидѣти —
И нѣхто най не пытае —
Хто мы е, й чиѣ мы дѣти.

ОДИН АВТОХТОН:

Русин наш — кедь так юж треба —
Ни украинець, ни москаль,
Он упал себѣ из неба;
Правда се есть исторична.
Нам соборности не треба!
Наша шкіра еластична.

ОДИН НАСТОЯЩИЙ:

Ви не делайте здесь шуток!
Берегітесь, гаспада!
Вот пробудітса Росія —
Вам канец прійдѣют тагда.

ОДИН КОНСЕРВАТИСТ:

Виджу я ужек' из сього,
Ож не рішимо ничего.
Каждый ще лем зачинает,
А часу уж не хватает.

ОДИН ПОСТУПОВЕЦЬ:

Rusin naš doždetsja blaha
Liš tohda mež susidami,
Jak on načnet hovoriti
Iz latinskimi bukvami.

ОДИН УЧИТЕЛЬ:

Дайце нам язык у школы,
Всякий — хоч і хінський,
Хоч мадьярський, хоч кацанський,
Лем не український.
Бо кедз пан из кавийгазу
Пойдзе в керт шийталувати,
Нем легет никаким каком
По простацьки глаголати.

ОДИН РЕФЕРЕНТ:

Лихо нам із сим вопросом,
Так як курці із яйцем,
Я вже бачу, що ніколи
До кінця ми не дійдем.
А тому, що в нас премного
Славнозвісних філологів,
Маємо над чим рішати
Повних десять тисяч років.

ПРЕДСІДАТЕЛЬ

Негадейте се так грозне,
Гледьте, панове, е позже:
Мусіме іт на вобед, —
Кроме того, як йсем спатржіл,
Веці нелзе віговет —
Прото мусім то єднані
Одложіт на десет лет.

В С І (СПІВАЮТЬ):

Ми вперьод нагнали дѣло
Тельо велю, кельо нужно.
Возонанджившиися смѣло
Воскликнімо разом дружно:
Ильиен! Наздар! Да живйот
Возлюбленный наш народ.

Песимбст.

